

[Formanden.]

vedkommende personers kommunale tilhørsforhold?"

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Efter at folketinget har meddelt folketingsmand *Wiggo Larsen* orlov, har vedkommende gruppe til i hans sted at indtræde i udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (om afskaffelse af karenstiden) udpeget *Dupont*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende børneforsorgens administration m. v.).

Valgt blev: *Edel Saunte, Ditlevsen, Lysholt Hansen, Hougaard, Sofie Pedersen, Astrid Skjoldbo, Strøm, Else Zeuthen, Gudrun Bjørner, Krogh, Foged, Skov Jørgensen, Lorentzen, Helga Pedersen, Gottschalck-Hansen, Asger Jensen* og *Erna Sørensen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer af visse bestemmelser i lov om foranstaltninger vedrørende åndssvage.

Valgt blev: *Edel Saunte, Kaj Andresen, Francke, Boye Hansen, Lysholt Hansen, Peter Jørgensen, Strøm, Else Zeuthen, Gudrun Bjørner, Krogh, Foged, Skov Jørgensen, Lorentzen, Helga Pedersen, Gertie Wandel, Poul Sørensen* og *Poul Thomsen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje m. v. (Administrativt bestemt frihedsberøvelse).

Valgt blev: *Edel Saunte, Kaj Andresen, Francke, Boye Hansen, Lysholt Hansen,*

Peter Jørgensen, Strøm, Else Zeuthen, Helge Madsen, Vagn Bro, Søren Andersen, Ejner Kristensen, Paabøl, Helga Pedersen, Gottschalck-Hansen, Bøgholm og *Erna Sørensen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Alsing Andersen, Thor kil Kristensen, Ole Bjørn Kraft, Lannung og Helge Madsen. („Hvilke oplysninger kan stats- og udenrigsministeren give folketinget om den udvikling, der i den senere tid har fundet sted på det udenrigspolitiske område?“).

Ordføreren for forespørgerne (*Alsing Andersen*): De udenrigspolitiske forhold i almindelighed og vort lands stilling i den internationale politik og i de internationale samarbejdsorganisationer er i vore dage et spørgsmål af den største interesse for hver eneste borger her i landet. Det er derfor både naturligt og nødvendigt, at folketinget og offentligheden med visse mellemrum bliver orienteret om regeringens syn på disse spørgsmål, og det er ud fra disse betragtninger, at de fem demokratiske partier her i salen, venstre, det konservative folkeparti, det radikale venstre, Danmarks retsforbund og mit eget parti, socialdemokratiet, er blevet enige om at stille følgende forespørgsel til den højtærede stats- og udenrigsminister:

„Hvilke oplysninger kan stats- og udenrigsministeren give folketinget om den udvikling, der i den senere tid har fundet sted på det udenrigspolitiske område?“

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): I anledning af den forespørgsel, som de fem demokratiske partier i dette høje ting forrige måned har stillet til mig, skal jeg her gøre rede for den udvikling, der i den senere tid har fundet sted på det udenrigspolitiske område. Jeg tror, at tidspunktet for en sådan udenrigspolitisk debat nu er bedre end forinden NATO-mødet. På dette møde blev der truffet vigtige beslutninger, der på en række punkter tilvejebragte klarhed over vestens udenrigs- og forsvarspolitiske stilling. En debat på indeværende tidspunkt må derved få forøget værdi. Hertil

[Stats- og udenrigsministeren.]

kommer, at en række betydningsfulde tilkendegivelser i den sidste måneds tid fra østligt såvel som fra vestligt hold — jeg tænker her først og fremmest på de seneste breve fra ministerpræsident Bulganin og på præsident Eisenhowers budskab til den amerikanske kongres — vil give et betydeligt bedre grundlag for en debat, end vi ville have haft i december.

Den udenrigspolitiske situation, hvori vi befinder os i dag, er først og fremmest præget af den dystre baggrund, som den våbentekniske udvikling giver. Det spørgsmål trænger sig på, om de videnskabelige og tekniske fremskridt skal betyde indledningen til en ny epoke med fred og velstand for menneskeheden, eller om vi er på vej mod en verdensomfattende ødelæggelse af menneskeliv og kultur. Den militærtekniske udvikling har indtil dato udstyret verden med bl. a. atombomber, brintbomber og mellemdistance- og langtrækkende raketter, og der er ingen grund til at tro, at udviklingen på dette område hermed vil være bragt til ophør. Våben fører til modvåben, og disse igen til nye våben, som vil bringe os stadig nærmere mod den situation, hvor menneskeheden fortsatte eksistens kan komme til at bero på, om kontrollen af de verdensødelæggende kræfter fungerer eller svigter.

Forholdet mellem de to store magtgrupper i verden er nu blevet det altdominerende spørgsmål i udenrigspolitikken. Det håb, som vi i 1956 nærrede om en afspænding mellem øst og vest, svandt ved den sovjetiske aktion i Ungarn, og heller ikke den væbnede Suezaktion bidrog til afspænding. 1957 blev ikke — det må vi desværre erkende — året, som kom til at bringe nogen virkelig forbedring i situationen. På ét punkt fik 1957 dog stor betydning: det blev uomgængelig klart for alle, at en virkelig og varig afspænding er en nødvendighed. Dette betyder, at alle, som har ansvar for og indflydelse på udviklingen, må gøre deres yderste for at bygge en bro over den kløft, der skiller øst og vest.

Vi i Danmark har vel ikke nogen afgørende indflydelse på denne udvikling, men i det omfang, det står i vor magt, bør vi bidrage til afspænding og forståelse i verden. I det internationale samarbejde, i FN, NATO eller andre steder, må vi

bestandig have dette mål for øje. Under FN's seneste generalforsamling og ved NATOs rådsmøde i december var det dette synspunkt, som var det grundlæggende for os. Alle ved, at det ikke var en speciel dansk betragtning. Det var glædeligt at konstatere den principielle overensstemmelse, der herskede herom inden for både FN og NATO.

Hvor stærkt vi end ønsker og arbejder for fred i verden, tør vi imidlertid ikke bygge vor politik alene på forhåbninger om, at det ad forhandlingens vej vil lykkes at nå frem til en virkelig afspænding. Derfor må vesten, indtil denne afspænding opnås, opretholde sit fælles forsvarsberedskab.

I forholdet mellem øst og vest er NATOs formål og opgaver et stadig tilbagevendende spørgsmål. Ved talrige lejligheder har vi fremhævet NATOs rent defensive formål, og det skulle vel næppe være nødvendigt for mig i dag på ny at bekræfte dette. Ikke desto mindre, så længe den kommunistiske propaganda uopfindsomt insisterer på at stemple Atlantpagten som en alliance med aggressive formål, må det være på sin plads at spørge, om nogen virkelig for alvor tror, at et lille land som Danmark skulle nære ønske om at deltage i en politik, der har angrebsformål for øje, eller at vi skulle ønske at stille vort territorium til rådighed for angrebsforberedelser. Eller tror man virkelig, at vi vil deltage i et samarbejde eller sætte os i en situation, hvor andre kunne tvinge os til at deltage i noget sådant? Den omstændighed, at et land på det forsvarsmæssige område samarbejder med andre frie lande, der på samme måde søger at betrygge deres fred og frihed, kan dog ikke med nogen som helst berettigelse udlægges derhen, at det nærer angrebshensigter.

Jeg vil gerne nævne endnu et spørgsmål af mere almen karakter: forholdet mellem „den gamle verden“ og de mange „nye“ oversøiske lande. Vi har med glæde fulgt den udvikling, som i årene efter den anden verdenskrig er resulteret i, at det ene land efter det andet har opnået selvstændighed, og vi føler den største interesse og sympati for disse nationers bestræbelser for at opnå bedre levevilkår.

Vi deltager, som alle i det høje ting vil vide, i De Forenede Nationers tekniske bistand til disse lande, og vi vil også på

[Stats- og udenrigsministeren.]

andre måder søge at gøre vort til, at der kan ske en fredelig opbygning og udvikling. Jeg fik på min rejse til østen et levende indtryk af, hvor vigtigt det er, at der opbygges et snævert og venskabeligt samarbejde med disse lande, og hvor nyttigt et sådant samarbejde vil kunne være for alle parter.

Ved en nærmere gennemgang af den udenrigspolitiske situation på de forskellige områder vil det være naturligt, at jeg navnlig beskæftiger mig med de forhandlinger, som i de seneste måneder har fundet sted inden for NATO og FN — de to internationale organisationer, som udgør det fundamentale grundlag for vor udenrigspolitik. Endelig vil jeg omtale de henvendelser, som regeringen har modtaget fra ministerpræsident Bulganin.

I løbet af året 1957 fandt der en yderligere befæstelse sted af samarbejdet inden for NATO. Der oprettedes bl. a. en politisk og en økonomisk komité, hvoraf den første har haft en ikke uvæsentlig betydning for koordineringen mellem NATO-landene af en række politiske spørgsmål. De politiske drøftelser både i denne komité og i selve rådet er af stor værdi ikke blot for de store lande, men også for et land som Danmark. Vi bliver herigennem orienteret om og har mulighed for at øve en vis indflydelse på anliggender, der også for os er af den største vigtighed. I årets løb har der været adskillige eksempler på nyttige drøftelser. Jeg kan her blot nævne rådets konsultationer om nedrustningsspørgsmålet og om situationen i det mellemste østen.

Drøftelserne inden for NATO i 1957 kulminerede i de to rådsmøder på minister-niveau, som afholdtes i maj og december. Majmødet var — således som forårsmøderne plejer at være — i det væsentligste helliget politiske spørgsmål, og der blev ved denne lejlighed foretaget en gennemgang af den internationale situation, som den forelå efter Bulganinbrevene fra marts.

En ganske særlig betydning er der fra alle sider blevet tillagt NATO-rådsmødet i december. Tanken om, at dette burde være et møde mellem regeringscheferne, kan føres tilbage til de drøftelser om fælles formål og gensidig afhængighed, der fandt sted i Washington i oktober måned sidste år mellem præsident Eisenhower og premier-

minister Macmillan, og i hvilke også generalsekretær Spaak havde lejlighed til at deltage. Bl. a. i lyset af Sovjetunionens seneste præstationer på rumforskningens område følte nødvendigheden af, at NATO-landene på en særlig fremtrædende måde burde give udtryk for deres sammenhold og vilje til at opretholde og styrke det bestående forsvarsfællesskab.

I betragtning af den korte tid, der var til rådighed til forberedelserne, kunne der vel på forhånd være grund til tvivl om, hvorvidt mødet kunne indfri de forventninger, der var knyttet til det. Alt taget i betragtning tager jeg imidlertid ikke i betænkning at betegne mødet som både vellykket og værdifuldt.

Skulle jeg sammenfatte mødets resultater i et par hovedbetragtninger, ville jeg fremhæve for det første, at der blandt medlemslandene var fuldstændig enighed om, at ingen mulighed burde lades uforsøgt for gennem forhandlinger med Sovjetunionen at nå til en afspænding i verden. For det andet ville jeg understrege, at der ligeledes var enighed om, at NATOs samlede forsvarsberedskab, indtil denne afspænding bliver en realitet, bør fastholdes og udbygges i en sådan udstrækning, at angreb ikke vil kunne lønne sig, og sådan at vi ville være i stand til at forsvare vore lande og vor frihed, såfremt katastrofen alligevel skulle indtræffe.

Af særlig betydning var de drøftelser, som fandt sted mellem regeringscheferne om muligheden for at bringe nedrustningsforhandlingerne ud af det øjeblikkelige dødvande. I mit indlæg, der vil være kendt fra pressen, fremhævede jeg nødvendigheden af, at vesten trods alle skuffelser ikke opgiver forsøgene på at nå til en forståelse mellem øst og vest, et synspunkt, som også med styrke blev fremført fra anden side. Det er derfor betydningsfuldt; at et af drøftelsernes resultater blev en klar tilkendegivelse af beredvillighed fra medlemslandenes side til at tilbyde nye forhandlinger på udenrigsministerplanet, såfremt Sovjetunionen fremdeles skulle vægre sig ved at deltage i FN's nye udvidede nedrustningskommission.

Imidlertid har tanken om et udenrigsministermøde til genoptagelse af nedrustningsproblemet ikke vundet gehør hos Sovjetunionen, idet udenrigsminister Gromyko

[Stats- og udenrigsministeren.]

allerede umiddelbart efter decemberråds-mødet i sin tale til den øverste sovjet afviste denne mulighed. På den anden side har sovjetregeringen siden givet udtryk for ønskeligheden af et møde på højeste plan, et spørgsmål, jeg senere skal vende tilbage til i forbindelse med en redegørelse for nedrustningsforhandlingernes forløb.

Hvad angår styrkelsen af NATOs forsvarsberedskab, blev princippet om medlemslandenes „indbyrdes afhængighed“ fremhævet som ledetråden for de enkelte medlemslande, og rådets drøftelser genspejlede behovet for en bedre udnyttelse af de enkelte landes ressourcer og for opnåelsen af en mere hensigtsmæssig fordeling af forsvarsopgaverne.

Under drøftelserne om NATOs forsvarsproblemer påkaldte spørgsmålet om de nye våben og ønsket om en udvidelse af det videnskabelige og tekniske arbejde mellem NATO-landene særlig interesse.

Angående spørgsmålet om NATO-forsvaret henvises der i mødets communiqué til, at sovjetlederne samtidig med at forhindre en almindelig nedrustningsaftale har gjort det klart, at de mest moderne og ødelæggende våben, herunder raketter af enhver art, er ved at blive indført i Sovjets væbnede styrker. Endvidere anføres det, at efter sovjetisk opfattelse bør alle europæiske lande med undtagelse af Sovjetunionen uden at afvente en almindelig nedrustning give afkald på atomvåben og raketter og holde sig til våben fra før atomalderen.

Det var på denne baggrund, at rådet traf de allerede bekendte beslutninger om oplagring af atomammuniton og om at stille mellemdistanceraketter til rådighed for NATO.

Rådet besluttede således i overensstemmelse med et amerikansk forslag at oprette lagre af atomammuniton, som straks vil være til rådighed for alliancens forsvar i nødsfald. Endvidere besluttedes det i betragtning af Sovjets nuværende politik på de nye våbens område, at ballistiske mellemdistanceraketter i henhold til et andet amerikansk forslag skulle stilles til rådighed for den øverstkommanderende. Om anbringelse af disse lagre og raketter og om ordningen for deres anvendelse vil der blive

truffet beslutning i overensstemmelse med NATOs forsvarsplaner og i forståelse med de direkte implicerede lande.

Som det vil vides, omtalte jeg under drøftelserne i NATO den danske regerings standpunkt med hensyn til spørgsmålet om placeringen af atomammuniton og udskydningsstationer for mellemdistancevåben. Jeg gav udtryk for, at Danmark under de nuværende forudsætninger ikke ønsker at modtage denne ammunition og disse våben. Her er vi som bekendt på linje med Norge.

Dette standpunkt har ganske naturligt foranlediget spørgsmålet til mig om motiveringen herfor. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til her i det høje ting at sige nogle ord derom. Det må stort set blive en bekræftelse af, hvad jeg allerede tidligere har udtalt offentligt. Først vil jeg gerne betone, at når regeringen under de nuværende forudsætninger ikke har ment at burde modtage noget tilbud om atomammuniton og anordninger til udskydning af mellemdistanceraketter, er dette ikke udtryk for mistillid til vore store allierede inden for NATO. Vi har hele tiden følt os overbevist om, at de moderne våben, hvor de end stationeres på vestligt område, ikke vil blive misbrugt til angreb fra vestens side, og denne vor overbevisning er ingenlunde rokket. Vort nej må ses på baggrund af Danmarks geografiske beliggenhed. I betragtning af de moderne våbens rækkevidde er det vanskeligt at sige, hvilke lande der fremover vil være mest udsatte i tilfælde af en krig, men det er et historisk faktum, at planer om forsvarsforanstaltninger i det område, hvortil Danmark hører, i de år, NATO har bestået, i særlig grad har påkaldt østlandenes opmærksomhed og fremkaldt stærke reaktioner. Det må derfor være af betydning, at vi i vort område undlader foranstaltninger, som — selv blot med urette — ville kunne opfattes som provokation og dermed vanskeliggøre afspænding. Vi mener med andre ord, at vort standpunkt i den nuværende situation kan være et bidrag til at tilvejebringe en gunstig atmosfære for det arbejde, der er indledt, og som forhåbentlig vil blive lykkeligt gennemført til opnåelse af politisk afspænding mellem øst og vest.

Rådet drøftede som nævnt også spørgsmålet om en udvidelse af det videnskabelige

[Stats- og udenrigsministeren.]

og tekniske samarbejde mellem NATO-landene. Det har til baggrund den herskende mangel på videnskabsmænd og teknikere i den vestlige verden sammenlignet med de østlige lande. Gennem de seneste russiske triumfer på det tekniske og videnskabelige område har nødvendigheden af et øget samarbejde i vesten både på det civile og ikke mindst på det forsvarsvidenskabelige område fået øget aktualitet. Der blev på dette område truffet beslutning om, at effektiviteten af de enkelte medlemslandes indsats skal søges øget gennem fælles udnyttelse af videnskabelige oplysninger og hjælpemidler og ved fastlæggelsen af en arbejdsdeling. NATO vil oprette en videnskabelig komité, og en højt kvalificeret videnskabsmand vil blive knyttet som rådgiver til sekretariatet.

Herudover drøftedes ønskeligheden af at opnå en større forsvarseffektivitet gennem f. eks. standardisering og et bredere samarbejde om udviklingen og produktionen af nye våben.

Endelig behandlede spørgsmålet om det økonomiske samarbejde mellem medlemslandene og den frie verden i øvrigt. Der var enighed om et samarbejde for at fremme opnåelsen af økonomisk stabilitet, en støt økonomisk vækst og en øgelse af udenrigshandelen ved yderligere formindskelse af valuta- og handelsrestriktioner. Endvidere fremhævedes det ønskelige i en gunstig udvikling af det eropæiske økonomiske fællesskab og et europæisk frihandelsområde med fuld hensyntagen til også de mindre udviklede medlemslandes interesser.

I forbindelse med omtalen af NATO-samarbejdet vil det være naturligt for mig at nævne spørgsmålet om det forsvarsmæssige samarbejde med Forbundsrepublikken Tyskland.

Dette samarbejde inden for NATOs rammer er en naturlig følge af vore to landes medlemskab af NATO og af Danmarks geografiske placering. Det bør være klart for enhver, i hvor høj grad vort forsvar er

forbundet med forsvaret af Tyskland, og at et samarbejde på dette område derfor er i fælles interesse.

Der blev i 1957 taget forskellige praktiske skridt til virkeliggørelse af dette samarbejde. I den maritime del af den store NATO-øvelse i efteråret indgik et antal tyske marineenheder, og der fandt et udmærket dansk-tysk samvirke sted under denne øvelse. I spørgsmålet om udveksling af våbenattachéer med Forbundsrepublikken er der sket den udvikling, at vi i december har svaret den herværende tyske ambassadør, at vi gerne modtager en tysk våbenattaché.

Lad mig endvidere nævne, at der, som det vil være det høje ting bekendt, sidste efterår blev oprettet en planlægningsgruppe, som bl. a. skal studere organisations- og kommandoforhold for NATO-forsvaret i Østersøen. Planlægningsgruppen har sæde i Holtenau ved Kiel. Den ledes af chefen for flådestyrkerne i centralregionens nordlige afsnit, den britiske admiral Campbell-Walter, og består i øvrigt af amerikanske, britiske, franske, tyske og danske officerer. Når denne planlægningsgruppe har afsluttet sit arbejde, vil der blive tale om at tage stilling til formen for et flådesamarbejde i Østersøen.

Fra sovjetisk side har man udtrykt kritik over for planerne om et NATO-samarbejde i Østersøen. Spørgsmålet har været nævnt i de breve, jeg har modtaget fra ministerpræsident Bulganin i marts og december sidste år. Det har ligeledes ved adskillige lejligheder været omtalt i den sovjetiske presse, ligesom det ofte har været berørt fra østtysk og fra polsk side. Kritikken af dette forsvarssamarbejde har i nogle tilfælde været holdt i stærke vendinger, og man er gået så vidt som til at betegne det som en fare for Østersølandenes sikkerhed.

Jeg må tilbagevise den kritik og de beskyldninger om deltagelse i aggressive planer, der i denne forbindelse er blevet fremsat. En sådan indstilling kan ikke på nogen måde bidrage til opnåelse af den af-

[Stats- og udenrigsministeren.]

spænding i Østersøområdet, som vi alle ønsker. Jeg gentager i denne sammenhæng, at det turde være en selvfølge, at et land som Danmark, der ligger i en udsat position, ikke under nogen omstændigheder agter at deltage i en politik, der kunne betegnes som en trussel mod andre lande. Vor skæbne er nøje knyttet til udviklingen i Østersøområdet, og vi ønsker kun, at der hersker fred og rolige forhold i denne del af verden.

I forbindelse med omtalen af forsvarssamarbejdet med Tyskland vil jeg gerne nævne, at det danske kommando i Tyskland, som det vil være det høje ting bekendt, trækkes hjem pr. 15. april i år, og at de tyske styrker, der nu er under opbygning i Slesvig-Holsten, derefter vil overtage de forsvarsmæssige opgaver i området.

Efterhånden som det tyske styrkebidrag til NATO udbygges, vil der komme til at foreligge en ny situation for Danmarks forsvar. De tyske styrker vil ved deres nærværelse i området ved roden af den jyske halvø indirekte yde et bidrag til den militære sikring af den danske del af Jylland. Denne situation og dens konsekvenser vil selvsagt indgå i forsvarsudvalgets overvejelser.

Den diskussion, som har været ført i visse dele af pressen efter forsvarsudvalgets udstedelse af et nyt direktiv til forsvarsministeriet og forsvarsstyrelsen om udarbejdelse af skitser til en ny forsvarsordning, giver mig anledning til et par bemærkninger. Direktivet, som efter forhandlinger i regeringen blev forelagt forsvarsudvalget og godkendt af dettes flertal, indeholder en anmodning til forsvarsstyrelsen om at udarbejde en skitse til en forsvarsordning inden for en finansiel ramme på 850 mill. kr. Samtidig anmoder man om en ajourføring af en tidligere udarbejdet skitse med en ramme på 900 mill. kr. Med de mellemliggende prisstigninger vil denne nu antagelig beløbe sig til 940 mill. kr. Når disse to skitser er udarbejdet, vil de blive videre forhandlet i forsvarsudvalget. Såvel regeringspartier som oppositionspartier står frit over for det udarbejdede materiale, og der er således ikke truffet nogen afgørelse om det fremtidige forsvarsbudget og i øvrigt ej heller om tjenestetiden.

Jeg skal herefter — inden jeg beskæftiger

mig med nedrustningsspørgsmålet og de problemer, der er sammenhængende med den seneste tids drøftelser om ministerpræsident Bulganins breve og andre internationale vigtige udtalelser — gøre nogle bemærkninger om FN's 12. plenarforsamling, der fandt sted i de fire sidste måneder af 1957.

Som jeg lige har omtalt, lykkedes det ikke at gøre fremskridt med hensyn til nedrustningsproblemet. Ej heller lykkedes det at finde frem til en løsning af andre vigtige internationale konfliktspørgsmål, der var til debat under plenarforsamlingen. Dette er de storpolitiske realiteter, der møder os i dag. Vi bør ikke lukke øjnene for dem, men på den anden side bør vi heller ikke lade os forlede til overdrevent mismod. Det må ikke glemmes, at FN ikke har beføjelse til at gennemtvinge sine beslutninger mod de enkelte landes vilje, men kun har mulighed for at opfylde sin mission i det omfang, medlemslandene vil medvirke dertil. Vi har mange eksempler på den store betydning, FN har som et fælles organ, hvor uoverensstemmelser kan drøftes og metoder til deres bilæggelse anvises.

Plenarforsamlingens dagsorden omfattede en lang række spørgsmål, mange af dem store og komplicerede internationale stridspunkter, som FN i årevis har været stillet over for.

I spørgsmålet om Alger nåede man den måske noget overraskende udgang på debatten, at en enstemmig resolution kunne vedtages. I denne sammenhæng udtrykte forsamlingen sin bekymring over situationen i Alger, tog det marokkanske og tunesiske mæglingstilbud til efterretning og udtalte det ønske, at der i en ånd af effektivt samarbejde ville finde konsultationer sted og blive anvendt andre egnede midler med henblik på at nå en løsning i overensstemmelse med FN-pagtens formål.

Den danske regering — og jeg er overbevist om dette høje ting — har med bekymring været vidne til blodsudgydelserne i Alger. Den har derfor med interesse fulgt den franske regerings bestræbelser for — ikke mindst gennem vedtagelsen af den såkaldte rammelov om udviklingen i Algiers selvstyre og demokratiske institutioner — at skabe forudsætningerne for, at der kan findes en fredelig løsning. Vi har måske lov

[Stats- og udenrigsministeren.]

til at håbe på, at den tid ikke er alt for fjern, da forholdene i Algier kan bringes ind i baner, der tjener såvel den algerske befolknings som Frankrigs interesser bedst.

Et andet spørgsmål, som behandlede på plenarforsamlingen, var Cypren. Fra græsk side ønskede man plenarforsamlingens støtte til en resolution, der henviste til, at løsnin- gen på spørgsmålet lå i den cypriotiske befolknings anvendelse af dens selvbestem- melsesret. Storbritannien og Tyrkiet hæv- dede heroverfor, at forsamlingen burde op- fordre parterne til ved forhandling at søge frem til en løsning. Danmark støttede tan- ken om forhandlinger, langtfra af modstand mod princippet om selvbestemmelsesret, men fordi vi finder, at en anvendelse af dette princip ikke uden videre vil løse problemerne på øen, bl. a. fordi der er et tyrkisk mindretal på 20 pct. af befolkningen, som ikke ønsker et græsk styre.

Bestræbelserne for at finde et kompromis mellem parterne var imidlertid forgæves, og FNs behandling af spørgsmålet sluttede, uden at der kunne samles det nødvendige flertal for nogen resolution.

Den seneste udvikling på øen synes dog at kunne berettige til en vis optimisme og et vist håb om, at en udvikling mod en fredelig løsning er på vej.

Også spørgsmålet om Vest-Ny Guinea eller Vest-Irian, som Indonesien kalder det, stod på forsamlingens dagsorden. Indonesien hævder, at suveræniteten og administrationen over dette område med rette tilkommer den indonesiske regering, medens Holland bestrider dette og fastholder sin juridiske ret til området. Hertil kommer, at den hollandske regering i Vest-Ny Guinea har iværksat et stort program til ophjælpning af befolkningens materielle og kulturelle kår, og at man fra hollandsk side regner med, at dette programs gennemførelse med tiden skulle gøre det muligt for den indfødte be- folkning selv at træffe bestemmelse om om- rådets fremtid.

I dette spørgsmål, hvor standpunkterne står skarpt over for hinanden, viste det sig ikke muligt at tage noget skridt i De Fore- nede Nationer, idet ingen af parterne op- nåede det nødvendige to tredjedele flertal i plenarforsamlingen til støtte for sit stand- punkt.

Herefter har vi med beklagelse været vidne til, at den indonesiske regering greb til tvangsforanstaltninger over for hollandske statsborgere og hollandsk ejendom i In- donesien. I samråd med den norske og den svenske regering søgte den danske regering at bidrage til at bremse den foruroligende udvikling ved at rette en venskabelig og indtrængende henstilling til den indonesiske regering om at vise mådehold og foretage alt gør ligt for at beskytte hollandske statsbor- gere og sikre dem human behandling i over- ensstemmelse med de principper, der har fundet udtryk i De Forenede Nationers pagt.

De Forenede Nationers beredskabsstyrke i det mellemste østen blev også drøftet på plenarforsamlingen. FNs indsats i det mel- lemste østen har haft betydning som en stabiliserende faktor i dette område, og de gode erfaringer, der er gjort i forbindelse med dette begrænsede eksperiment, kan måske føre til en fremtidig permanent inter- national politistyrke. Danmark har forplig- tet sig til at bevare sit nuværende troppe- kontingent i mellemøsten til den 1. maj i år. Generalsekretæren har imidlertid udtrykt ønske om et dansk bidrag ud over denne dato, og dette spørgsmål vil komme til be- handling på et nordisk forsvarsminister- møde den 29. januar. De politiske forhold taler for, at Danmark en tid endnu yder sin indsats til opgavens løsning, og regeringen er positivt indstillet over for en forlængelse af den danske beredskabsstyrke. En sådan fortsat dansk deltagelse i De Forenede Nationers beredskabsstyrke er blevet lettet derved, at De Forenede Nationers plenar- forsamling den 22. november vedtog at god- kende en ordning af de økonomiske forhold for styrken, der efter dansk opfattelse må anses for tilfredsstillende.

I korthed går denne ordning ud på, at deltagerlandene under de første 6 måneders tjeneste får refunderet lønningsudgifter ud over de udgifter, de normalt skulle afholde til de pågældende tropper, og ved tjeneste ud over 6 måneder får refunderet alle sær- lige og ekstraordinære omkostninger, som påløber ved, at der stilles styrker til rådigh- ed. Endvidere yder De Forenede Nationer erstatning for det ved tjenesten forårsagede slid på og forringelse i de udsendte styrkers materiel og udrustning.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Spørgsmålet om finansieringen af udgifterne ved rydningen af Suezkanalen forelå også for forsamlingen. I alt 11 lande, herunder Danmark, har ydet De Forenede Nationer et lån til bestridelse af disse udgifter. Den danske del heraf var på $\frac{1}{2}$ million dollars, og vi måtte lægge vægt på, at en endelig ordning blev opnået, således at disse penge kunne tilbagebetales den danske statskasse.

Regeringens principielle standpunkt var, at rydningen af kanalen var en FN-opgave, og at udgifterne derfor naturligt burde pålignes medlemsstaterne efter den almindelige bidragsskala. Dette viste der sig midlertid ikke politisk mulighed for at få gennemført, idet et flertal af stater gik ind for tanken om at dække udgiften ved at pålægge trafikken gennem kanalen en særaftgift på 3 pct. af de normale afgifter. Den danske delegation stemte efter instruktion herhjemme fra for denne ordning som den eneste praktisk gennemførlige. Ved afstemningen opnåede forslaget støtte fra 54 lande, medens 19 afholdt sig fra at stemme.

Generalsekretæren blev ved resolutionen bemyndiget til at foretage de praktiske skridt for at realisere ordningen, og det er regeringens hensigt, når systemet med særaftgiftens opkrævning er fastlagt, at optage nærmere forhandlinger med de danske redere om afgiftens betaling.

Til denne oversigt over arbejdet på De Forenede Nationers 12. plenarforsamling ville jeg gerne knytte den bemærkning, at FN's indsats bør vurderes ikke blot ud fra resultaterne i de store politiske spørgsmål, hvor ideologierne og medlemslandenes væsentligste interesser kolliderer. Mere upåagtet, men ikke mindre betydningsfuldt, udføres et meget vigtigt arbejde på både det økonomiske og det tekniske område med hjælp til de såkaldte underudviklede lande og på humanitære, kulturelle og sociale felter. Disse sider af De Forenede Nationers virksomhed kom også tydeligt frem under 12. plenarforsamling, og fra dansk side gav vi, hvor vi kunne, vor støtte til dette arbejdes videreførelse.

Om Europarådets virksomhed vil jeg gerne gøre nogle korte bemærkninger.

Som det vil være bekendt, vises der fra denne organisations side stor interesse for

rationaliseringsbestrebelseerne inden for det europæiske samarbejde med henblik på undgåelse af dobbeltarbejde og dermed sikring af den størst mulige effektivitet. Dette spørgsmål indtog også en fremtrædende plads på dagsordenen for det møde, som Europarådets ministerudvalg holdt i december i Paris, og der blev ved denne lejlighed vedtaget en resolution, hvorved en række forslag til nærmere samarbejde mellem rådet og OEEC godkendtes. Til behandling under udvalgets drøftelser forelå ligeledes et forslag fra den rådgivende forsamlings side om en snarlig fuldstændig sammensmeltning af disse to organisationer. Det blev imidlertid af udvalget besluttet at udsætte yderligere overvejelser vedrørende dette spørgsmål, indtil planerne for det europæiske frihandelsområde, også omfattende de seks landes fællesmarked, måtte have taget tilstrækkelig form, idet det må forudsættes, at en gennemførelse af disse planer også vil få indflydelse på Europarådets og OEECs funktioner.

En vigtig del af Europarådets opgaver består i det initiativ, der udfoldes af rådet til gennemførelse af aftaler mellem landene på de mange områder, rådets arbejder spænder over. En af de nyeste overenskomster af denne art, den europæiske udlieferingskonvention, som fastsætter regler for de kontraherende parters indbyrdes forpligtelser til at udlevere lovovertrædere, blev under mødet i december tiltrådt af 11 lande, deriblandt Danmark.

I samme forbindelse vil jeg gerne nævne, at regeringen har til hensigt i den nærmeste fremtid at tage skridt til ratifikation af den i Paris i december 1956 undertegnede europæiske konvention om ligestilling af studieperioder ved universiteter og højere læreanstalter.

I marts og december har jeg på regeringens vegne, som det vil erindres af det høje ting, modtaget to breve fra ministerpræsident Bulganin, og nu i januar yderligere et. Det første brev — martsbrevet — og de tilsvarende breve og henvendelser til de øvrige NATO-lande var led i en diplomatisk aktion med det formål at advare mod bistand fra USA i form af atomvåben til udbygning af de enkelte landes forsvar. I regeringens svar af 26. april, om hvilket jeg kan konstatere, at det havde klar til-

[Stats- og udenrigsministeren.]

slutning fra samtlige demokratiske partier i det høje ting, fremhævede vi navnlig Den nordatlantiske Traktats defensiva karakter og understregede, at ingen af de militære foranstaltninger, der siden vor indtræden i NATO er blevet eller vil blive iværksat på dansk territorium, har noget som helst med angrebsforberedelser at gøre.

Decemberbrevet er ligeledes et led i en bredt anlagt diplomatisk aktion, denne gang med Atlantrådsrådet som den egentlige foranledning. Tilsvarende breve er udsendt til en endnu større kreds end første gang, nemlig til alle FNs medlemslande samt til Schweiz. Medens martsbrevet til os i højere grad var affattet med specielt henblik på danske forhold, er decemberbrevet af mere generel karakter og retter sig kun på enkelte punkter direkte til Danmark. I det store og hele følger det den samme linje som brevene til de andre lande. Det er holdt i samme tone, og det beskæftiger sig med de samme spørgsmål. Det indeholder dels en række udtalelser vendt mod NATO, som beskyldes for at træffe krigsforberedelser, dels en række sovjetiske forslag hovedsagelig om nedrustningsspørgsmål. Endvidere går det ind på spørgsmålet om fremmede baser i Danmark samt spørgsmål i forbindelse med Østersøen.

Omtalen af basespørgsmålet er holdt i mere moderate vendinger end i martsbrevet, og det udtales, at den danske regerings udtalelser om atomvåben og om, at dansk territorium ikke vil blive benyttet til angreb, vurderes positivt. Samtidig advares dog mod de farlige følger, det kunne få, hvis vi modtager amerikanske raketvåben.

Også det sidste brev, som jeg modtog den 10. januar, er et led i en omfattende diplomatisk aktion. Det følger i det store og hele den samme linje, som brevene til de øvrige modtagere, som denne gang består af de andre NATO-lande og en række lande uden for de to store magtgrupper. Denne nye serie breve har først og fremmest til formål at søge støtte for tanken om afholdelsen af et møde på regeringschefspan, og i brevene opregnes en række forslag, som Sovjetunionen kunne ønske drøftet på et sådant møde. Disse forslag omfatter forskellige af de nedrustningsforslag, der tidligere har været fremsat fra sovjetisk side,

således bl. a. indstilling af forsøg med og forbud mod anvendelse af atom- og brintvåben og desuden indgåelse af en ikke-angrebspagt mellem NATO- og Warszawa-pagtlandene, udvidelse af de internationale handelsforbindelser, standsning af krigspropagandaen og tilvejebringelse af afspænding i det mellemste østen. Man kunne også — hedder det i brevet — drøfte andre konstruktive forslag, som ville fremme standsningen af den kolde krig, og man kunne enes om fremgangsmåden ved behandlingen af de stridsspørgsmål, hvis afgørelse for øjeblikket støder på vanskeligheder.

Mødet foreslås afholdt i Genève i løbet af de nærmeste 2-3 måneder. Det skulle omfatte alle stater inden for NATO og inden for Warszawa-pagten, men Sovjetunionen ville ikke rejse indvendinger mod en snævrere kreds af deltagere. Det ville efter sovjetisk opfattelse desuden være formålstjenligt, at stater, som ikke er medlem af nogen af de to grupperinger, f. eks. Indien, Afghanistan, Jugoslavien, Sverige og Østrig, deltager i konferencen. Dog kunne man fra sovjetisk side også tænke sig en situation, hvor 2-3 lande fra hver af de nævnte grupperinger deltager i forhandlingerne i hvert fald på første etape eller endog blot et enkelt land fra hver side, hvis der nås enighed herom.

Hvad angår målsætningen i almindelighed for et sådant møde på højeste plan, henviser ministerpræsident Bulganin først til den beslutning, der blev vedtaget på FNs 12. plenarforsamling, og hvorved FN-staterne enstemmigt anerkendte, at forholdet mellem dem, uanset deres forskelligheder, bør baseres på principperne gensidig respekt, ikke-angreb, gensidig respekt for suveræniteten, ligestilling og territorial ukrænkelighed og ikke-indblanding i hinandens indre anliggender. Han betoner stærkt ønsket om afskaffelsen af den kolde krig og om opnåelse af afspænding gennem forhandling, og han hævder, at folkenes stræben efter fred i dag er så stærk, at statsmænd og politikere må tage hensyn dertil.

I alt dette har ministerpræsident Bulganin naturligvis ret — i almindelighed sagt. Det er uimodsigeligt, at intet folk på jorden ønsker krig. Alle folk vil fred; menneskeheden sukker efter at blive befriet for den

[Stats- og udenrigsministeren.]

frygt, hvori den lever som følge af, at atomenergien kan misbruges som et masse-tilintetgørende angrebsmiddel.

Den kolde krig hæmmer en naturlig frugtbringende udvikling af forholdene mellem staterne; rustningerne tærer på nationernes økonomiske ressourcer og sluger arbejdskraft, som kunne frigøres til produktion i fredens og civilisationens og det sociale fremskridts tjeneste. Nedrustning såvel på de såkaldte konventionelle våbens område som med hensyn til kernevåben og raketter er derfor i dag den politiske opgave, hvis løsning trænger sig stærkest på. Og hermed er forbundet ønsket om foranstaltninger til fremme og udvidelse af alle handelsmæssige og kulturelle og andre fredelige forbindelser mellem landene. På grundlag af de sovjetiske forsikringer og erklæringer må vi gå ud fra, at der stort set hersker enighed mellem øst og vest om målsætningen.

Uenigheden vedrører alene fremgangsmåden — de veje, der skal gås, og de midler, der skal benyttes. Men også i denne henseende synes der at bestå en vis udsigt til principiel enighed, for så vidt som det fra begge sider erkendes, at der ikke på én gang kan opnås en løsning af alle spørgsmål, men at der må gås frem etapevis.

Vanskelighederne vedrører som bekendt spørgsmålet om karakteren af den påtænkte konference på højt plan. Ud fra en realistisk vurdering af alle de faktorer, der her kommer i betragtning, har man, som jeg har nævnt det, fra NATO-alliancens side erklæret sig rede til et møde på udenrigsminister-niveau, såfremt Sovjetunionen opretholder sin afvisning af, at forhandlingerne tages op i den nye nedrustningskommission inden for FN. Heroverfor har Sovjetunionens regering foreslået, at den indledende forhandling føres på regeringschefplan, idet den tvivler om, at en drøftelse mellem udenrigsministre vil føre til et positivt resultat. Fra vestens side næres der betænkeligheder ved at begynde på højeste niveau. Betragtningen er ligetil: går det galt på en sådan konference, synes mulighederne for at komme videre ad forhandlingsvejen overordentlig stærkt forringet, idet der ikke kan appelleres til en højere instans. Et resultatløst udenrigsministermøde repræsenterer derimod ikke det uoprettelige.

At vi fra dansk side er positivt indstillet over for tanken om afholdelse af et møde mellem øst og vest på højt plan, tror jeg alle vil være enige med mig om. Ingen kan naturligvis på nuværende tidspunkt have nogen mening om, hvilke lande der i givet fald skal deltage i forhandlingerne, men skulle spørgsmålet blive aktuelt for vort vedkommende, går jeg ud fra, at der ikke vil være nogen indvending imod, at vi svarer bekræftende på en eventuel indbydelse til deltagelse i et sådant møde.

Hvad angår rammen og dagsordenen derfor, synes det indlysende, at dette først og fremmest må blive et anliggende for de store magter at afgøre. Jeg vil herom blot sige, at regeringen støtter det synspunkt, at der kræves indgående overvejelser og forberedelser, inden et eventuelt møde på højeste plan finder sted. Det kan ske ad sædvanlige diplomatiske kanaler, men det kan også, og vel sagtens bedre, ske ved et forberedende møde på udenrigsministerniveau. Et gunstigt udfald af udenrigsministrenes drøftelser ville, tror jeg, i betydelig grad medvirke til at sikre, at et møde på højeste plan vil give positive resultater.

Jeg skal lidt senere under min omtale af nedrustningsforhandlingerne og de forskellige sikkerhedsspørgsmål komme ind på de sovjetiske nedrustningsforslag og forslaget om indgåelse af en ikke-angrebspagt.

I alle tre breve fra ministerpræsident Bulganin tales der om, at krigspropagandaen bør søges standset. Jeg vil gerne i denne forbindelse sige, og sige det fra denne talerstol, at der ikke fra nogen ansvarlig side — hverken i øst eller vest — drives propaganda for en tredje verdenskrig. Selvfølgelig ikke. Det ville jo være vanvittigt at ønske og at arbejde for en krig. Jeg vil også gerne gøre den tilføjelse, at den propaganda, der visse steder drives for at sprede mistro til andre lande, og de beskyldninger, der rettes mod fredelige lande om aggressive hensigter, medvirker til at fremme spændingen i verden og derved øger risikoen for en ny krig.

I vesten er vi overbevist om, at vor adgang til fri meningsudveksling og vor fulde ytringsfrihed bedst tjener til at undgå ensidige påvirkninger og uberettiget propaganda. I Sovjetunionen og andre kommunistiske stater kendes den frie meningsudveksling ikke. Det ville være et stort fremskridt,

[Stats- og udenrigsministeren.]

om regeringerne i disse stater ville lægge større vægt, end de gør i dag, på at give deres befolkninger fordomsfri oplysninger om, hvad der foregår i vestens lande.

Det er regeringens hensigt at give en samlet besvarelse af decemberbrevet og det brev, vi har modtaget i denne måned. Det siger sig selv, at svaret på sædvanlig måde vil blive forelagt det udenrigspolitiske nævn inden afgivelsen.

I forbindelse med omtalen af disse breve fra ministerpræsident Bulganin vil jeg nævne endnu to henvendelser fra Sovjetunionen, nemlig den af den øverste sovjet i november 1957 vedtagne fredsappel til alle verdens lande og den i december 1957 ligeledes vedtagne udenrigspolitiske erklæring. Begge disse erklæringer er på foranledning af det sovjetiske udenrigsministerium blevet videregivet til folketinget og til regeringen.

Den første af erklæringerne indeholder en appel til alle folkeslag om at arbejde for at styrke freden og fremme venskab og samarbejde mellem nationerne. Den anden erklæring beskæftiger sig med Sovjetunionens udenrigspolitik og fremhæver især de breve, som ministerpræsident Bulganin sendte i december, og de forslag, som disse breve indeholdt. Den følger i øvrigt ganske den samme linje som hr. Bulganins breve i december og januar.

Nedrustningsspørgsmålet har længe stået i centrum for bestræbelserne for en forståelse mellem øst og vest. Også i ministerpræsident Bulganins breve til mig indtager omtalen af dette spørgsmål som allerede nævnt en fremtrædende plads.

I det sidste års tid har der været udfoldet mange og energiske bestræbelser for at bygge bro mellem parterne i dette spørgsmål, men vi må desværre konstatere, at anstrengelserne hidtil har været forgæves. Sidste sommer var arbejdet i nedrustningsspørgsmålet koncentreret i et underudvalg af FNs nedrustningskommission. Udvalget mødtes i London, og i dets arbejde deltog repræsentanter for USA, Sovjetunionen, Storbritannien, Frankrig og Canada. Gennem Det nordatlantiske Råd havde Danmark lejlighed til at følge gangen i disse forhandlinger, der, selv om de på et vist tidspunkt tydede på en tilnærmelse mellem parterne, dog endte resultatløst.

Fra vestlig side fremsattes, umiddelbart før drøftelserne afsluttedes, en samlet plan om en omfattende nedrustning, men denne plan afvistes af Sovjetunionen. Det vestlige forslag omfattede bl. a. begrænsning af stormagternes — og senere andre landes — væbnede styrker og rustninger, indstilling af produktion af kernevåben, et midlertidigt ophør af forsøg med kernevåben, etablering af inspektionszoner og oprettelse af en international kontrolorganisation. Desuden indeholdt dette vestlige forslag et afsnit om et kontrolsystem med opsendelse af kunstige himmellegemer i verdensrummet med henblik på at sikre, at rumforskningen finder sted udelukkende med fredelige formål for øje. For så vidt angik etablering af inspektionszoner, var Danmark direkte berørt, idet regeringen i princippet havde tiltrådt, at vort territorium blev omfattet af forslag om en europæisk og en arktisk inspektionszone.

Under FNs 12. plenarforsamling i efteråret fortsatte drøftelserne om nedrustningsspørgsmålet. Fra vestlig side byggede man i hovedsagen på det lige omtalte samlede forslag fra underudvalget og stræbte efter at få plenarforsamlingens støtte til nedrustningsforhandlingernes genoptagelse. Det blev med styrke fremhævet, at det vestlige forslag ikke på nogen måde skulle opfattes som ultimativt. Ved den endelige afstemning gav ikke mindre end 56 lande deres støtte til det vestlige forslag, medens kun 9, nemlig østblokken, stemte imod.

Sovjetunionen fastholdt under drøftelserne de forslag, som også er nævnt i ministerpræsident Bulganins to sidste breve til den danske regering. Disse går bl. a. ud på, at der indgås en overenskomst mellem Sovjetunionen, USA og Storbritannien om ubetinget forbud mod anvendelse af kernevåben, ligesom de pågældende lande også skal indstille forsøgene med kernevåben.

Disse forslag kunne ikke tiltrædes fra vestlig side, så længe forbudet mod anvendelse af kernevåben ikke var forbundet med et fuldt effektivt kontrolsystem og med en kontrolleret nedrustning af konventionelle rustninger. Vestmagterne kunne heller ikke tiltræde forslaget om at indstille forsøg med kernevåben, så længe man fra sovjetisk side afviser at knytte en standsning af disse forsøg sammen med en indstilling af pro-

[Stats- og udenrigsministeren.]

duktionen af spaltbart materiale til militære formål og en overførelse af allerede produceret materiale fra militær til fredelig anvendelse.

Efter Sovjetunionens meddelelse om, at den ikke ville deltage i arbejdet i nedrustningskommissionen og dennes underudvalg i disse organers hidtidige sammensætning, stod plenarforsamlingen over for problemet om at skabe nye rammer for fortsatte nedrustningsdrøftelser. Resultatet blev, at plenarforsamlingen med stort flertal vedtog at udvide nedrustningskommissionen med 14 nye medlemmer til i alt 25 lande, hvoraf en betydelig del er neutrale og østlige lande. Et sovjetisk forslag om nedsættelse af en kommission, hvori alle 82 medlemslande skulle have sæde, forkastedes med overvældende majoritet.

Det er min opfattelse, at vestmagterne i spørgsmålet om sammensætningen af nedrustningskommissionen har bestræbt sig for at komme Sovjetunionen i møde, ligesom de vestlige nedrustningsforslag i deres helhed danner et rimeligt og realistisk grundlag for videre forhandling. Under de nuværende forhold, hvor den gensidige mistillid er en dominerende faktor i relationerne mellem stormagterne, ville det være urealistisk at vente, at der kan blive tale om en virkelig nedrustning eller om sikkerhed for standning af kaprustningen, medmindre der kan gennemføres effektive garantier for, at eventuelle aftaler også overholdes.

I forbindelse med nedrustningsspørgsmålet må jeg nævne de tanker, der har været fremme om en eller anden form for begrænsning af rustningerne i et område på begge sider af jerntæppet. Dette spørgsmål er jo ikke af ny dato; der har i de senere år både fra vestlig og østlig side været fremsat adskillige forslag i denne retning. Sagen har imidlertid fået fornyet aktualitet gennem det polske forslag om at undlade at placere og producere atomvåben i Øst- og Vesttyskland, Polen og Czekoslovakiet, den såkaldte Rapackiplan. Dette forslag blev også fremsat i ministerpræsident Bulganins sidste breve. Også den tidligere amerikanske Moskvaambassadør George Kennan har i sine meget omtalte radioforedrag været inde på spørgsmålet om en form for neutral zone omkring jerntæppet.

Både udenrigsminister Rapackis forslag og ambassadør Kennans tanker fortjener opmærksomhed og overvejelse som konstruktive bidrag til drøftelsen om vejene til og mulighederne for at gøre fremskridt for fredens sag. Både i politisk og i militær henseende er det af afgørende betydning for os, hvad der sker i det område, der grænser op til Danmark. Vi er dybt interesseret i, at Tyskland genforenes på grundlag af frie valg, og at også andre skridt tages for at opnå en afspænding langs jerntæppet, hvor der er så mange konfliktmuligheder. På den anden side må man for ikke at tabe helheden af syne være varsom med at tillægge de enkelte mere løsevne planer en for stor betydning. En afgørende til-sidesættelse af sikkerhedsmæssige interesser vil kunne gøre mere skade end gavn.

Hvis det imidlertid lykkes at nå frem til den situation, hvor gode kræfter på begge sider kan forenes i en fælles indsats for fredens og forståelsens sag, må det også være muligt at finde de praktiske udtryk for afspændingen. Vi må i første række overlade til stormagterne og til de lande, hvis område direkte berøres af de foreliggende planer, at tage stilling til dem. Dette betyder imidlertid ikke, at Danmark ikke skulle lade sin røst høre, og vi bør da også, hvor vi kan, gøre vor indflydelse gældende for at nå så langt frem mod en afspænding som muligt. Farligt ville det imidlertid være, om der blot skabtes en falsk tryghedsfølelse.

Fra sovjetisk side har der ved gentagne lejligheder været stillet forslag om en ikke-angrebspagt mellem øst og vest. Også dette forslag har fået fornyet aktualitet i den seneste tid. Ministerpræsident Bulganin nævner det i sine seneste breve, og som det vil være bekendt, var også den britiske premierminister inde på denne tanke i sin radiotale, før han indledte sin rejse til det fjerne østen.

Fra britisk side er det understreget, at hr. Macmillan ikke tænkte på en isoleret indgåelse af en ikke-angrebspagt, men at han forestillede sig en sådan pagt som et led i tilvejebringelsen af enighed om spørgsmål, der skiller øst og vest. Fra britisk side synes det således ikke så meget at være pagten i sig selv, der tillægges betydning, men snarere den mulighed for en drøftelse

[Stats- og udenrigsministeren.]

af udestående spørgsmål i almindelighed, som en højtidelig erklæring om ikke at ville skride til angreb kunne give anledning til. En sådan ensidig erklæring indeholdes i hr. Macmillans svar til ministerpræsident Bulganin.

Ved overvejelserne af dette spørgsmål må det have i erindring, at FN-pagten i forvejen forpligter sine medlemmer til at afstå fra enhver magtanvendelse undtagen med rent defensive formål for øje. En ikke-angrebspagt betyder altså for så vidt ikke noget nyt, og i sig selv medfører den jo heller ikke sikkerhedsmæssige garantier. I denne forbindelse kan man ikke se bort fra, at erfaringerne med hensyn til ikke-angrebspagter ikke er de bedste. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at en ikke-angrebspagt ville kunne lette tilvejebringelsen af en enighed om andre spørgsmål, og denne omstændighed gør, at tanken fortjener alvorlig overvejelse. Dens realisation må naturligvis i første række hvile på stormagterne.

Som jeg fremhævede i begyndelsen af min redegørelse, er den våbentekniske udvikling nu nået så vidt, at nødvendigheden af en afspænding mellem øst og vest er det altoverskyggende problem i verdenspolitikken. Perspektiverne i våbenkapløbet er af en sådan art, at vi befinder os ved en skillevej, hvor omstændighederne tvinger os til en nyvurdering af de udenrigspolitiske kendsgerninger og til fornyede bestræbelser på at finde veje og midler, som kan føre til international forståelse og samarbejde.

Ser vi tilbage på udviklingen i 1957, må vi erkende, at der ikke blev tale om nogen udjævning af modsætningsforholdet mellem øst og vest. Men i begge lejre lød der røster om forhandling og afspænding, og her ved det nye års begyndelse er der noget, som tyder i retning af, at der vil komme forhandlinger i gang mellem øst og vest. Der bør ikke på noget tidspunkt være tvivl om vestens ærlige vilje til forhandling med Sovjetunionen. Denne vilje blev klart fast-

slået i communiquet fra NATO-konferencen i december — jeg gentager det her — og den genspejles i de svar, som de vestlige lande har givet på ministerpræsident Bulganins decemberbrev.

Danmarks indflydelse på sådanne forhandlingers forløb og resultater vil givetvis være begrænset. I det omfang vi har mulighed herfor, vil imidlertid også vi yde vort bidrag til en international afspænding og en varig fred. Hvad vi ønsker og vil arbejde for, er virkeliggørelsen af en verden, hvis folkeslag lever fredeligt sammen side om side, en verden, i hvilken mistro og frygt viger pladsen for et samarbejde mellem alle klodens folk i en fælles udnyttelse af de uudtømmelige muligheder, som udviklingen rummer.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen om forespørgslen. Forhandlingen vil i overensstemmelse med ugeplanen blive genoptaget torsdag eftermiddag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ophævelse af den fælleskommunale udligningsfond.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 1764).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 128 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.